Úradný vestník
Európskej únie

SK
Séria C

C/2025/1189

21.3.2025

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru

Zapojenie mládeže do sociálneho a občianskeho dialógu v Stredozemí

(stanovisko z vlastnej iniciatívy)

(C/2025/1189)

Spravodajca: **Thomas WAGNSONNER**

Spoluspravodajkyňa: **Lidija PAVIĆ-ROGOŠIĆ**

Poradca	Karol ZABAWA, poradca za skupinu II Graziano TULLIO, poradca spoluspravodajkyne za skupinu III
Rozhodnutie plenárneho zhromaždenia	17. 1. 2024
Právny základ	článok 52 ods. 2 rokovacieho poriadku
Príslušná sekcia	sekcia pre vonkajšie vzťahy
Prijaté v sekcii	23. 11. 2024
Prijaté na plenárnom zasadnutí	23. 1. 2025
Plenárne zasadnutie č.	593
Výsledok hlasovania (za/proti/zdržalo sa)	175/0/3

1. Závery a odporúčania

1.1. Toto stanovisko bolo vypracované v spolupráci so zástupcami mládeže. EHSV odporúča zapojiť mladých ľudí do všetkých fáz tvorby politiky, od rozhodovania až po realizáciu a hodnotenie politík. Vo všetkých fázach je nevyhnutné zaviesť spoľahlivé mechanizmy monitorovania, spätnej väzby a zodpovednosti.

1.2. Sociálny a občiansky dialóg je základom demokratickej účasti. Organizácie občianskej spoločnosti, mládežnícke organizácie a organizácie zamestnávateľov a zamestnancov však majú problémy s účinnou účasťou na rozhodovaní. Sloboda združovania, sloboda prejavu a vo všeobecnosti schopnosť subjektov zastupujúcich občiansku spoločnosť a pracovníkov brániť ich práva a vyjadrovať ich požiadavky sú v mnohých krajinách Blízkeho východu a severnej Afriky (MENA ([1])) obmedzené. Je potrebné podporovať demokratické procesy nad rámec volieb a vytvárať zmysluplné participatívne mechanizmy vyznačujúce sa občianskou slobodou, transparentnosťou, dostupnosťou informácií a príležitosťami pre všetkých.

1.3. Skúsenosti a situácia mladých ľudí a organizácií vedených mládežou sa v jednotlivých krajinách Blízkeho východu a severnej Afriky veľmi líšia. Je potrebné odmietnuť jednorozmerné vymedzenia pojmu mládež tým, že sa uznajú špecifické črty rôznych skupín mládeže a prijme sa prierezový prístup, aby sa zabránilo prehliadaniu geografickej a sociálno-politickej rozmanitosti mladých ľudí.

1.4. Sociálno-ekonomickú situáciu mladých ľudí v stredomorskom regióne (ďalej len región) charakterizuje vysoká nezamestnanosť, atypické a neformálne zamestnanie, ako aj nízke mzdy, nedostatok kvalitných pracovných miest a veľký podiel mladých ľudí, ktorí nie sú zamestnaní, ani nie sú v procese vzdelávania alebo odbornej prípravy (NEET). EHSV zdôrazňuje, že na riešenie týchto problémov je potrebné reformovať trh práce aj systémy vzdelávania.

([1]) Middle East and North Africa.

1.5. Skupiny ľudí pochádzajúcich zo znevýhodňujúceho prostredia čelia ďalším výzvam, pokiaľ ide o zastúpenie, dostupnosť príležitostí, trh práce a iné oblasti. EHSV zdôrazňuje, že je potrebné vypracovať podporné programy určené pre tieto skupiny.

1.6. EHSV konštatuje, že systémy vzdelávania by mali výraznejšie podporovať občiansku angažovanosť participatívnymi procesmi a vytvárať podporné prostredie na získavanie súboru vhodných zručností (napr. politickej a digitálnej gramotnosti), aby sa mladí ľudia mohli s dôverou zapájať do inštitucionálnych procesov. Organizácie občianskej spoločnosti a sociálnych partnerov by mali ďalej podporovať mladých ľudí poskytovaním seminárov zameraných na budovanie kapacít, čím by sa im uľahčilo prepojenie so zdrojmi a príležitosťami na zapojenie.

1.7. Dôležitým predpokladom identifikácie výziev a začlenenia záujmov mladých ľudí do participatívnych procesov je primeraný výskum mládeže, ale treba mať k dispozícii príslušné údaje. EHSV zdôrazňuje význam výskumných činností zameraných na zapojenie mladých ľudí do trhu práce, vzdelávania, participatívnych procesov a života v komunite. Musí sa zlepšiť spolupráca vzdelávacích inštitúciami, akademickej obce, podnikateľského sektora a organizácií občianskej spoločnosti vrátane sociálnych partnerov, pričom stredobodom pozornosti musí byť aktívne zapojenie mladých ľudí.

1.8. Krajiny v regióne sa často vyznačujú tým, že im chýbajú dostatočné rámce na účinný sociálny dialóg. EHSV zdôrazňuje, že je potrebné posilniť trojstranný a dvojstranný sociálny dialóg, najmä komplexným uplatňovaním kľúčových dohovorov Medzinárodnej organizácie práce (MOP) o sociálnom dialógu.

1.9. EHSV poukazuje na prínosy akčných plánov pre mládež, ktoré by mohli slúžiť ako plány, s konkrétnymi opatreniami a nástrojmi pre inkluzívnejšie organizačné rámce a pre účasť mládeže v organizáciách sociálnych partnerov. Nabádanie mladých pracovníkov, aby sa zúčastňovali na kolektívnom vyjednávaní a zriadenie zastupiteľských štruktúr zameraných na mládež na úrovni podnikov je účinným spôsobom štrukturálneho začlenenia účasti mládeže do štruktúr sociálneho dialógu. EHSV vyzdvihuje funkciu rakúskych mládežníckych dôverníckych rád (*Jugendvertrauensrat*).

1.10. EHSV vyzýva Európsku komisiu, aby podporila tretiu fázu projektu SOLiD ([2]) s cieľom zabezpečiť udržateľné uplatňovanie vytvorených nástrojov. Okrem toho by sa táto fáza mala využiť na vypracovanie charty mládeže, ktorá by bola obdobou existujúcej charty žien, a zároveň by sa malo preskúmať, či je vhodné vytvoriť konzultačné mechanizmy zamerané na mládež.

1.11. Občiansky dialóg by sa mal stať inkluzívnejším zapojením rôznych skupín vrátane žien, menšín a ohrozených komunít vďaka cielenej finančnej podpore a účinnejších a interaktívnejších mechanizmov dialógu podporovaných profesionálnymi moderátormi a navrhnutých spoločne s mladými ľuďmi.

1.12. Zastúpenie mládežníckych organizácií a rád mládeže v diskusiách so štátnymi orgánmi by sa malo rozšíriť uznaním pracovníkov s mládežou za kľúčových aktérov konzultácií a tiež tým, že sa im poskytne potrebný priestor a zdroje na účinné prispievanie. Je dôležité vypracovať stratégie pre mládež, ktorými sa dosiahne väčšia legitímnosť zapojenia mládeže do občianskeho dialógu, zriadiť rady mládeže v tých krajinách, v ktorých zatiaľ nie sú, a zvýšiť rozpočty pre mládež na úrovniach všetkých územných celkov, najmä však na miestnej úrovni.

1.13. Transparentnosť a rovnosť príležitostí v občianskom dialógu treba uprednostniť stanovením jasných kritérií výberu účastníkov z radov mládeže a treba tiež zabezpečiť, aby sa uznaným mládežníckym združeniam aj miestnym hnutiam skutočne poskytla možnosť zapojiť sa. Má rozhodujúci význam vypracovať spoločné normy a komplexný regulačný rámec, ktorý by zahŕňal osobitné podporné štruktúry, ako sú tímy a kontaktné miesta, s cieľom zabezpečiť, aby bolo zapojenie mládeže do dialógov organizované a konzistentné.

1.14. Štruktúry vedené mládežou sa musia viac prepojiť, aby sa podporila regionálna spolupráca a zabezpečila intenzívnejšia výmena nápadov a príležitostí medzi heterogénnymi skupinami. EHSV vyzýva verejné inštitúcie, aby zabezpečili financovanie podpory regionálnych mládežníckych sietí a priestorov pre mládež. Okrem toho je dôležité viac zapájať mládežnícke organizácie do vonkajších vzťahov EÚ podporou spolupráce s delegáciami EÚ a zjednodušením postupov podávania žiadostí o víza pre mladých ľudí v programoch mobility.

([2]) https://solidmed.eu/en.

2. **Kontext**

2.1. EHSV konštatuje, že mladí ľudia sú kultúrne, ekonomicky a politicky heterogénni. Ich skúsenosti a situácia sú veľmi odlišné, takže treba odmietnuť jednorozmerné vymedzenia pojmu mládež tým, že sa uznajú špecifické črty rôznych skupín mládeže a prijme sa prierezový prístup, aby sa zabránilo prehliadaniu ich geografickej a sociálno-politickej rozmanitosti.

2.2. Zatiaľ čo mnohé inštitúcie a politické organizácie sa budujú zhora nadol a vyznačujú sa veľmi koncentrovanými mocenskými štruktúrami, mladí ľudia sa zvyčajne angažujú v miestnych štruktúrach zdola nahor a miestnych hnutiach, väčšinou v súvislosti s politickými otázkami, ktoré majú v politickej agende druhoradé postavenie (napr. klimatická a sociálna spravodlivosť, politická účasť, práva menšín, práva zvierat) ([3]).

2.3. EHSV uznáva rôzne spôsoby komunikácie a formy politického aktivizmu, ktoré mladí ľudia bežne využívajú, vrátane toho, že sa nezapájajú, bojkotujú inštitucionalizované štruktúry a odmietajú formálne metódy politického aktivizmu, čo podľa všetkého vychádza skôr z politickej dezilúzie než politickej apatie ([4]).

2.4. Sociálno-ekonomickú situáciu mladých ľudí v regióne charakterizuje vysoká nezamestnanosť, atypické a neformálne zamestnanie na čiastočný úväzok, ako aj nízke mzdy a nedostatok kvalitných pracovných miest (vrátane neplatených stáží). Región trpí pomerne vysokým podielom NEET, ktorý dosahuje až jednu tretinu populácie mladých ľudí. Naliehavým problémom mladých ľudí je súčasná inflácia, ako aj nedostatočná kúpna sila, pokiaľ ide o bývanie a vysoké nájomné.

2.5. Veľký počet osôb, ktoré predčasne ukončili školskú dochádzku, najmä mladých žien, a vysoká nezamestnanosť absolventov v regióne poukazujú na nedostatočnú kvalitu verejných vzdelávacích systémov, najmä na vidieku, ktoré neposkytujú potrebné zručnosti pre trh práce. Obmedzenia prístupnosti predstavujú veľkú výzvu, keďže mnohým rodinám chýbajú zdroje na pokrytie nákladov na vzdelávanie. Okrem toho sa medzi migrujúcim obyvateľstvom z regiónu zvýšil podiel vysokokvalifikovaných osôb, čo naznačuje únik mozgov.

2.6. Situáciu zástupcov mládeže v regióne charakterizujú vážne bezpečnostné problémy a iné prekážky. Navyše mladé ženy, osoby so zdravotným postihnutím, utečenci, migranti, etnické a jazykové menšiny, domorodí mladí ľudia, mladí vidiečania a členovia LGBTQ+ komunity a iné skupiny pochádzajúce zo znevýhodňujúceho prostredia čelia ďalším výzvam, pokiaľ ide o politické zastúpenie, dostupnosť príležitostí, trh práce a iné oblasti.

3. **Zapojenie mládeže do participatívnych procesov sociálneho a občianskeho dialógu**

3.1. ***Sociálny dialóg***

3.1.1. MOP vymedzuje sociálny dialóg ako všetky typy rokovaní, konzultácií alebo výmeny informácií medzi zástupcami vlád, zamestnávateľských organizácií a odborových zväzov v otázkach spoločného záujmu súvisiacich s hospodárskou a so sociálnou politikou. Môže existovať ako trojstranný proces s vládou ako jednou zo strán alebo môže pozostávať z dvojstranných vzťahov medzi zamestnancami a manažmentom. Procesy sociálneho dialógu môžu byť neformálne alebo inštitucionalizované a často sa v nich kombinujú prvky oboch. Môžu prebiehať na celoštátnej, regionálnej alebo podnikovej úrovni a môžu byť medziodborové, odvetvové alebo tieto prvky kombinovať.

3.1.2. Sociálny dialóg zohráva kľúčovú úlohu pri ovplyvňovaní hospodárskych, pracovných a sociálnych politík a pri podpore zbližovania životných a pracovných podmienok. Je to cenný nástroj na podporu hospodárskej a sociálnej odolnosti, konkurencieschopnosti a udržateľného a inkluzívneho rastu, ako sa zdôrazňuje v stanovisku EHSV SOC/764 ([5]).

([3]) Na základe príspevkov zástupcov mládeže počas stretnutí študijnej skupiny a mládežníckeho fóra Nadácie Anny Lindhovej.
([4]) Na základe príspevkov zástupcov mládeže počas stretnutí študijnej skupiny a mládežníckeho fóra Nadácie Anny Lindhovej.
([5]) Ú. v. EÚ C 228, 29.6.2023, s. 87.

3.1.3. Kolektívne vyjednávanie je kľúčovým nástrojom sociálneho dialógu, ktorého cieľom je zabezpečiť dôstojné pracovné podmienky a spravodlivosť na pracovisku. Potreba čeliť novým výzvam, ako je spravodlivá transformácia, zmena klímy a posilnenie postavenia mladých ľudí, stavia sociálny dialóg do kľúčovej politickej pozície, ktorá presahuje rámec vyjednávania o mzdách. Vzhľadom na to, že tieto výzvy sa týkajú najmä mládeže, je nevyhnutné zabezpečiť, aby mladí ľudia zohrávali významnú úlohu v organizáciách sociálnych partnerov, a povzbudiť mladých ľudí, aby do nich vstupovali.

3.2. *Sociálny dialóg v Stredozemí*

3.2.1. Organizácie zamestnancov v regióne, ako sú odbory, majú ťažkosti najmä v súvislosti s členstvom, so slobodou združovania a s účinnou obranou svojich práv a presadzovaním svojich požiadaviek. Mnohé vlády v regióne zavádzajú obmedzenia slobody združovania ([6]).

3.2.2. Krajiny v regióne sa často vyznačujú tým, že im chýba dostatočný rámec na účinný sociálny dialóg. Zatiaľ čo niektoré národné rámce sociálneho dialógu zabezpečujú fungovanie trojstranného sociálneho dialógu, nezávislé odvetvové a dvojstranné štruktúry dialógu na úrovni podnikov sú veľmi obmedzené. Početnosť odborových zväzov a pokrytie kolektívnym vyjednávaním zostávajú relatívne nízke. Výsledkom je obmedzená schopnosť sociálnych partnerov ovplyvňovať verejné rozhodovanie a následne sociálno-ekonomickú situáciu obyvateľstva, a najmä mladých ľudí.

3.2.3. Na vybudovanie odolných a úspešných štruktúr sociálneho dialógu, zamestnávateľských organizácií a odborových zväzov je potrebné ich pozdvihnúť tak, aby predstavovali základ spoločenského rámca. EHSV víta iniciatívy, ako je sociálny dialóg v južnom Stredozemí (SOLiD) umožňujúci medziregionálnu výmenu osvedčených postupov, a víta aj právne a štrukturálne rámce. Vyzýva Európsku komisiu, aby podporila tretiu fázu projektu SOLiD s cieľom zabezpečiť udržateľné uplatňovanie vytvorených nástrojov. Okrem toho by sa táto fáza mala využiť na vypracovanie charty mládeže, ktorá by bola obdobou existujúcej charty žien ([7]), a zároveň by sa mali preskúmať prínosy vytvorenia konzultačných mechanizmov zameraných na mládež.

3.3. *Občiansky dialóg*

3.3.1. Hoci nebola prijatá žiadna jednotná definícia občianskeho dialógu, je všeobecne uznávaný ako kľúčový prvok práce organizácií občianskej spoločnosti pri zabezpečovaní toho, aby boli hlasy občanov vypočuté pri rozhodovaní, najmä vzhľadom na vysokú úroveň dôvery k organizáciám občianskej spoločnosti, rastúcu efektívnosť účasti občianskej spoločnosti a úpadok tradičných participatívnych mechanizmov ([8]).

3.3.2. Odvetvové, prierezové a horizontálne zložky občianskeho dialógu uľahčujú spoluprácu a podporujú inkluzívnosť vo verejnej správe a zabezpečujú väčšiu legitímnosť politík a zodpovednosť za ne. Dosahuje sa to dvomi vzájomne súvisiacimi činnosťami: 1) dialógom medzi organizáciami občianskej spoločnosti, ktorý slúži na výmenu názorov a odborných znalostí; 2) štruktúrovaným dialógom medzi organizáciami občianskej spoločnosti a vládnymi inštitúciami, ktorým sa zabezpečí, aby pri príprave politík boli zohľadnené rôzne názory.

3.3.3. Úpadok tradičných participatívnych mechanizmov poukazuje na naliehavú potrebu inovatívneho občianskeho dialógu, ktorý bude zodpovedať záujmom mladých ľudí a spôsobom, akými sa zapájajú ([9]).

3.3.4. Európsky dialóg s mládežou ([10]) a mládežnícky test EÚ ([11]) sú významnými príkladmi nástrojov participatívnej prípravy politických opatrení, ktorým sú zástupcovia mládeže zapájaní do konzultácií, posudzovania a zmierňovania vplyvu, čo podporuje uplatňovanie hľadiska mládeže na inštitucionálnej úrovni.

([6]) *The future of work: Trade unions in transformation*, *International Journal of Labour Research*, 2019, zv. 9, edícia 1 – 2, s. 226.
([7]) https://solidmed.eu/sites/default/files/2023-05/Womens-charter.pdf.
([8]) The impact of civil society organisations in Europe, Civil Society Europe, 2019; *Future of Europe*, osobitný prieskum Eurobarometra 500, s. 19; 2020.
([9]) Political Participation and EU Citizenship: Perceptions and Behaviours of Young People, Európska komisia, 2016; Co-deciding with Citizens: Towards Digital Democracy at EU Level, Európsky útvar pre občiansku činnosť, 2015.
([10]) Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru – *Posilnenie nadväzných opatrení v rámci Európskeho dialógu s mládežou prostredníctvom usmernení pre monitorovanie a transparentnosť* (Ú. v. EÚ C, C/2024/6866, 28.11.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/6866/oj).
([11]) Ú. v. EÚ C 486, 21.12.2022, s. 46.

3.4. *Občiansky dialóg v Stredozemí*

3.4.1. V kontexte rastúcej nespokojnosti s politickými inštitúciami sa občiansky dialóg stáva kľúčovým mechanizmom na odstránenie nedôvery verejnosti v rozhodovacie orgány a nespokojnosti verejnosti, najmä v takých naliehavých otázkach, ako je nezamestnanosť, sociálna súdržnosť a zmena klímy.

3.4.2. Absencia spoločných noriem a komplexného regulačného rámca vedie k značným rozdielom v postupoch občianskeho dialógu. Rôznorodé politické kontexty, historické dedičstvo, kultúrne normy a spoločenské štruktúry v jednotlivých krajinách okrem toho spôsobujú roztrieštenosť, a tým nejednotnosť a neformálnosť občianskeho dialógu v celom regióne.

3.4.3. Mnohé príležitosti na dialóg sa obmedzujú skôr na jednorazové konzultácie než na skutočné podnecovanie dialógu, čo vyvoláva obavy o inkluzívnosť, zodpovednosť a transparentnosť. Kým odvetvový dialóg prebieha v určitých intervaloch, prierezový dialóg je nepravidelný a chýbajú mu štruktúrované procesy, čo vedie k prerušovanosti a nekonzistentnosti.

3.4.4. Zužujúci sa priestor pre občiansku spoločnosť oslabuje účinnosť organizácií občianskej spoločnosti a obmedzuje ich schopnosť presadzovať zmeny. Reštriktívne právne rámce, štátne prevzatie, byrokratické prekážky, selektívne financovanie a cenzúra ďalej oslabujú autonómiu a vplyv organizácií občianskej spoločnosti v občianskom dialógu. V niektorých krajinách to ovplyvňuje aj možnosti spolupráce s medzivládnymi organizáciami.

3.4.5. Platformy sociálnych médií a digitálne komunikačné nástroje menia prostredie občianskeho dialógu a poskytujú nové možnosti angažovania mládeže. Na zabezpečenie inkluzívnych štruktúr a štruktúr konštruktívneho dialógu je však potrebné riešiť problémy súvisiace s bezpečnosťou, dezinformáciami, online obťažovaním a digitálnou priepasťou ([12]).

4. **Požiadavky a aktuálne výzvy v oblasti Stredozemia pre inštitucionálne participatívne procesy z pohľadu mládeže**

4.1. Sociálny a občiansky dialóg je základom demokratickej účasti. Organizácie občianskej spoločnosti, mládežnícke skupiny, organizácie zamestnávateľov a odborové zväzy majú ťažkosti s účinnou účasťou na rozhodovaní. Sloboda združovania, sloboda prejavu a vo všeobecnosti spôsobilosť a schopnosť subjektov zastupujúcich zamestnávateľov, zamestnancov a občiansku spoločnosť brániť svoje práva a vyjadrovať svoje požiadavky sú v mnohých krajinách Blízkeho východu a severnej Afriky obmedzené. Je potrebné podporovať demokratické procesy nad rámec volieb a vytvárať participatívne mechanizmy vyznačujúce sa občianskou slobodou, transparentnosťou, dostupnosťou informácií a príležitosťami pre všetkých.

4.2. EHSV poukazuje na to, že mladí ľudia napriek svojmu obrovskému potenciálu zostávajú často vylúčení z participatívnych procesov ([13]). Nízka účasť mladých ľudí vo voľbách, nedostatok lídrov mladších ako 35 rokov vo vysokých funkciách a prípady tokenizmu alebo vylúčenia z participatívnych procesov naznačujú, že mladí ľudia stále čelia prekážkam, ktoré im bránia plne sa zapojiť do rozhodovania. Nedostatočná rozmanitosť osôb s rozhodovacou právomocou, najmä nedostatočné zastúpenie znevýhodnených skupín, sťažuje mladým ľuďom, aby si našli vzory, s ktorými by sa mohli stotožniť.

4.3. Štruktúry sociálneho a občianskeho dialógu sú stále zakorenené v zastaraných paradigmách a metodikách, ktoré nedokážu pritiahnuť mladých ľudí. Aktívnej účasti mladých ľudí bráni nedôvera voči inštitucionalizovaným štruktúram a rozčarovanie z nich, ktoré sú spôsobené používaním vopred stanovených programov a nedostatočnou schopnosťou štrukturálne začleniť mladých ľudí do organizačných rámcov a zároveň primerane zohľadniť ich záujmy.

4.4. Medzi prekážky zapojenia mladých ľudí patrí vnímanie tradičných mocenských a vodcovských štruktúr (ako sú patriarchálne štruktúry) a predsudky voči mladým ľuďom. Hoci mladé ženy čelia dodatočným výzvam a prekážkam, je dôležité vyzdvihnúť úsilie ženských organizácií prekonať tradičné utláčateľské štruktúry.

([12]) Pozri politický dokument Euromesco: *Youth deliberation and participation in the Euro-Mediterranean region*, 2023.

([13]) *Be Seen, Be Heard: Understanding young people's political participation*, https://www.youthforum.org/files/UPDATED_UN_REPORT_TBS_Accessible_Version_090622.pdf.

4.5. Predpokladom na identifikáciu výziev a začlenenie záujmov mladých ľudí do participatívnych procesov je primeraný výskum mládeže. Nedostatočná dostupnosť údajov, najmä na miestnej úrovni, a nedostatok rozčlenených údajov, najmä pokiaľ ide o skutočnú situáciu mladých ľudí, predovšetkým z vidieckych oblastí a mladých žien, to sú hlavné výzvy, pre ktoré pretrváva nedostatočné zastúpenie záujmov mládeže v rôznych oblastiach politiky.

4.6. Zapojenie mladých ľudí do iniciatív sociálneho a občianskeho dialógu obmedzujú logistické faktory (napr. problémy s mobilitou a vízami) a nedostatočná infraštruktúra. EHSV zdôrazňuje potrebu účinných podporných mechanizmov pre mladých ľudí vrátane ekonomických, sociálnych a vzdelávacích zdrojov.

4.7. EHSV poukazuje na potreby ohrozených skupín mládeže vrátane NEET, mladých žien, osôb so zdravotným postihnutím, utečencov, migrantov, etnických a jazykových menšín, mladých ľudí z vidieka a členov LGBTQ+ komunity. Zdôrazňuje aj výzvu spojenú s nadviazaním vzťahov s mladými ľuďmi v rámci miestnych komunít a so začlenením tých, ktorí majú zakázanú účasť na politických činnostiach a činnostiach občianskej spoločnosti. Miestne mládežnícke projekty a iniciatívy často trpia nedostatkom finančných zdrojov a politickej podpory.

4.8. Organizovaná občianska spoločnosť v krajinách Blízkeho východu a severnej Afriky preukázala odolnosť a jednoznačný záväzok k demokratickým hodnotám, pričom sa prostredníctvom nadnárodnej spolupráce zasadzuje za ľudské práva, účasť mládeže a právny štát. Napriek politickému napätiu, bezpečnostným obavám a obmedzeným zdrojom mnohé organizácie občianskej spoločnosti vrátane sociálnych partnerov naďalej pracujú na spoločnej vízii Stredozemia ako integrovaného spoločného priestoru.

5. **Odporúčania**

5.1. ***Všeobecné odporúčania***

5.1.1. Zapojiť mladých ľudí do každej fázy tvorby politiky – od rozhodovania až po vykonávanie a hodnotenie – vytvorením inkluzívnych a transparentných štruktúr, ako sú dlhodobé rámce dialógu, ktoré uľahčujú profesionálni moderátori, a spoločné navrhovanie priestorov s mladými ľuďmi s cieľom zabezpečiť ich aktívnu účasť. Okrem toho je veľmi dôležité vytvoriť silné mechanizmy monitorovania, spätnej väzby a zodpovednosti funkčné počas celého procesu ([14]).

5.1.2. Vymenovanie nového komisára pre Stredozemie by malo uľahčiť nové spôsoby, ako zväčšiť význam zapojenia mládeže do tvorby politík EÚ vrátane záležitostí susedskej politiky vytvorením stálej štruktúry na zapájanie mládeže s účasťou EHSV.

5.1.3. EHSV požaduje vyvážené a inkluzívne výberové postupy, aby sa zabránilo nadmernému zastúpeniu mladých ľudí a organizácií s privilegovaným prístupom, a to zabezpečením transparentných a prístupných fáz predbežného výberu.

5.1.4. Inovatívne opatrenia na začlenenie mladých ľudí do štruktúr sociálneho a občianskeho dialógu sú dôležité na to, aby sa dostali do centra organizačných štruktúr (malo by sa diskutovať o zavedení kvót pre mladých ľudí). Zahŕňa to presadzovanie kultúry spolupráce namiesto súťaženia, zvládanie potenciálnych nezhôd s rešpektom a uznávanie mladých ľudí ako odborníkov v ich odboroch, tým, že sa začlenia do kľúčových pozícií. Na oslovenie mladých ľudí je kľúčové využívanie nových foriem komunikácie, najmä digitálnych nástrojov, a vytváranie nových vízií. Zasadzuje sa aj za odstránenie jazykových bariér v medzinárodných programoch tým, že sa ľuďom umožní hovoriť v rodnom jazyku, pokiaľ je to možné.

5.1.5. EHSV zdôrazňuje, že je dôležité vytvoriť príležitosti na budovanie kapacít pre mladých ľudí, aby si mohli rozvíjať zručnosti nevyhnutné na prevzatie vedúcich úloh v organizáciách a na rokovania s rozhodujúcimi činiteľmi.

([14]) Štúdia EHSV na tému *Structured and Meaningful Youth Participation in Policy and Decision-Making Processes - Mapping Local, National, EU, and International Good Practices*.

5.1.6. EÚ zohráva kľúčovú úlohu pri podpore regionálnej integrácie. Prepojenie štruktúr vedených mládežou je dôležitým krokom pri podpore (medzi)regionálnej výmeny nápadov, kultúrnej výmeny a výmeny postupov spolupráce v tomto rozmanitom regióne a v rámci tejto heterogénnej skupiny. EHSV žiada, aby sa podporovali regionálne mládežnícke siete a zabezpečilo financovanie podujatí súvisiacich s mládežou.

5.1.7. Ako sa uvádza v dokumente REX/566 ([15]), je dôležité posilniť zapojenie mladých ľudí do vonkajších vzťahov EÚ. EHSV opakuje svoje odporúčanie podporovať spoluprácu mládežníckych organizácií s delegáciami EÚ a zvyšovať informovanosť o mládežníckych politikách. Okrem toho musia byť ľahko dostupné postupy podávania žiadostí o víza, najmä pre mladých ľudí.

5.1.8. EHSV zdôrazňuje, že na umožnenie štrukturálneho zapojenia zástupcov mládeže musí byť zaručená bezpečnosť účastníkov, najmä v oblasti ľudských práv, klimatickej spravodlivosti a práv zamestnancov. Zdôrazňuje tiež, že je potrebné zapojiť do participatívnych procesov zástupcov znevýhodnených skupín, a vyzýva na ďalšie úsilie o vytvorenie dostupných štruktúr rôznorodého zastúpenia. Okrem toho je nevyhnutné vypracovať podporné programy, ktoré oslovia ohrozené skupiny. Dôležité je zvýšiť rozpočty na mládež na všetkých územných úrovniach, a najmä na podporu miestnych komunít, a finančne podporovať mobilitu mládeže. Programy, ako je Erasmus+, poskytujú mladým ľuďom, pracovníkom s mládežou a organizáciám zameraným na prácu s mládežou príležitosť na spoluprácu.

5.1.9. EHSV konštatuje, že vzdelávacie systémy by mali vytvárať podporné prostredie na získavanie súboru vhodných zručností (napr. politickej a digitálnej gramotnosti), aby sa mladí ľudia mohli s väčšou dôverou zapájať do participatívnych procesov. Organizácie občianskej spoločnosti a sociálnych partnerov by mali vo svojich vzdelávacích programoch a iniciatívach ponúkať mladým ľuďom semináre zamerané na budovanie kapacít, a to aj prostredníctvom užšej spolupráce s akademickou obcou a podnikateľskou sférou.

5.1.10. EHSV zdôrazňuje potrebu výskumu zameraného na úlohu mladých ľudí na trhu práce, vo vzdelávaní, v participatívnych procesoch a živote v komunite. Je potrebné zlepšiť spoluprácu vysokých škôl, výskumných ústavov, poskytovateľov odborného vzdelávania a prípravy a stredných škôl v regióne aktívnym zapájaním mladých ľudí a vytvorením bezpečného výskumného prostredia. Miestny, dlhodobý a rotujúci terénny výskum miestnych mládežníckych štruktúr môže poskytnúť základné vedomosti potrebné na účinné začleňovanie záujmov mladých ľudí.

5.1.11. Keďže medzi obyvateľstvom migrujúcim z regiónu narástol podiel vysokokvalifikovaných osôb, EHSV naliehavo žiada, aby sa prijali účinné protiopatrenia proti úniku mozgov.

5.2. *Odporúčania týkajúce sa mládeže v sociálnom dialógu*

5.2.1. EHSV zdôrazňuje potrebu reforiem trhu práce s cieľom uľahčiť prechod od neformálneho zamestnania k legálnej a dôstojnej práci a riešiť problémy spôsobené netypickými a neistými formami práce, ktoré patria medzi najpálčivejšie problémy v regióne. Odporúča vypracovať národné akčné plány spolu so sociálnymi partnermi v súlade s odporúčaním MOP č. 204 ([16]).

5.2.2. EHSV zdôrazňuje význam opatrení na podporu aktívnej účasti na trhu práce a poskytovania kvalitných verejných služieb, ako je kvalitná a cenovo dostupná starostlivosť o deti a dlhodobá starostlivosť, s cieľom podporiť zamestnanosť mladých žien. Okrem toho odporúča uprednostniť sociálne práva vypracovaním národných chárt sociálnych práv.

5.2.3. EHSV zdôrazňuje, že je potrebné posilniť tripartitný a dvojstranný sociálny dialóg, najmä prostredníctvom komplexného vykonávania kľúčových dohovorov MOP o sociálnom dialógu vrátane dohovorov MOP č. 98 ([17]), 135 ([18]), 87 ([19]) a 154 ([20]). Rovnako zásadné je posilniť úlohu sociálnych partnerov pri formulovaní národných politík a stratégií. Zriadenie monitorovacích stredísk na sledovanie zapojenia sociálnych partnerov do verejného rozhodovania by sa mohlo ukázať ako účinný nástroj na vytvorenie primeraného rámca sociálneho dialógu.

([15]) Ú. v. EÚ C 184, 25.5.2023, s. 5.
([16]) Odporúčanie MOP č. 204 z roku 2015 o prechode z neformálneho hospodárstva na formálne.
([17]) Dohovor MOP č. 98 z roku 1949 o vykonávaní zásad práva organizovať sa a kolektívne vyjednávať.
([18]) Dohovor MOP č. 135 z roku 1971 o zástupcoch zamestnancov.
([19]) Dohovor MOP č. 87 z roku 1948 o slobode združovania a ochrane práva organizovať sa.
([20]) Dohovor MOP č. 154 z roku 1981 o kolektívnom vyjednávaní.

5.2.4. EHSV vyzdvihuje prínosy akčných plánov pre mládež, ktoré by mohli slúžiť ako plány, s konkrétnymi opatreniami a nástrojmi pre inkluzívnejšie organizačné rámce a pre účasť mládeže v organizáciách sociálnych partnerov. Okrem toho zabezpečenie budovania kapacít v organizáciách, pokiaľ ide o odbornú prípravu v oblasti vyjednávacích zručností, ako aj osobitnú odbornú prípravu na uspokojenie potrieb znevýhodnených skupín, môže mladým ľuďom poskytnúť nízkoprahový vstupný bod do štruktúr sociálneho dialógu. Zavedenie mentorských programov by mohlo byť lepšie ako programy získavania vodcovských zručností, pretože by bolo príležitosťou stretávať a školiť budúcich lídrov na báze rovnocennosti.

5.2.5. EHSV zdôrazňuje význam podpory vytvárania štruktúr sociálneho dialógu na úrovni podnikov. Zamestnanecké rady sú nevyhnutným nástrojom na to, aby boli spoločnosti odolnejšie, ekonomicky úspešné a schopné vytvárať dôstojné pracovné miesta, ako aj na podporu demokracie na pracovisku (pozri SOC/746 ([21])).

5.2.6. Zapojenie mladých pracovníkov do štruktúr sociálneho dialógu na úrovni podnikov je kľúčové. Povzbudzovanie mladých ľudí k účasti na demokratických procesoch na pracovisku podporuje ich angažovanosť a pomáha im získať zručnosti a skúsenosti v zastupovaní záujmov. Na formalizáciu záujmov mladých ľudí EHSV odporúča nabádať mladých pracovníkov, aby sa zúčastňovali na kolektívnom vyjednávaní, a mohli tak zastupovať svoje záujmy v kolektívnych zmluvách.

5.2.7. Zriadenie zastupiteľských štruktúr zameraných na mládež na úrovni podnikov je účinným spôsobom štrukturálneho začlenenia účasti mládeže do štruktúr sociálneho dialógu. EHSV vyzdvihuje funkciu mládežníckych dôverníckych rád (*Jugendvertrauensrat* ([22])) vytváraných v Rakúsku. Mládežnícke dôvernícke rady zastupujú ekonomické, sociálne, zdravotné a kultúrne záujmy mladých zamestnancov a učňov vo firmách. Každá spoločnosť, ktorá má päť alebo viac mladých pracovníkov, je povinná uľahčiť demokratickú voľbu mládežníckej dôverníckej rady zhromaždením mládeže. Členovia takejto rady majú osobitné práva a povinnosti na zastupovanie záujmov mladých zamestnancov zaručené zákonom. Legitimita mladých pracovníkov získaná prostredníctvom volieb posilňuje ich dôveryhodnosť v práci a umožňuje im získať zručnosti a skúsenosti v zastupovaní pracovníkov.

5.3. *Odporúčania týkajúce sa mládeže v občianskom dialógu*

5.3.1. Zaviesť spoločné normy a komplexný regulačný rámec, ktorý poskytne štruktúrované mechanizmy zapojenia. Inštitúcie by mali vytvoriť osobitné podporné štruktúry vrátane špecializovaných tímov a kontaktných miest na uľahčenie pravidelného a organizovaného dialógu s organizáciami občianskej spoločnosti. Mali by sa vykonávať pravidelné hodnotenia priebehu občianskeho dialógu, aby sa zistili nedostatky a oblasti, v ktorých je potrebné zlepšenie, čím sa zabezpečí, že postupy zapájania zostanú účinné a inkluzívne.

5.3.2. Zabezpečiť, aby bol občiansky dialóg inkluzívny, a to aktívnym zameraním na rôzne skupiny vrátane žien, menšín a ohrozených komunít, poskytovaním finančnej podpory a zdrojov mládežníckym organizáciám, podporou inkluzívnych stratégií a uľahčovaním vytvárania sietí a mládežníckej spolupráce.

5.3.3. Posilniť iniciatívy na budovanie kapacít pre mladých zástupcov organizácií občianskej spoločnosti aj štátnych zamestnancov. V prípade mladých zástupcov sa zamerať na politickú gramotnosť, zastupovanie záujmov a pochopenie demokratických procesov, aby dokázali účinnejšie ovplyvňovať výsledky opatrení. V prípade štátnych zamestnancov poskytnúť príležitosti na zvyšovanie kvalifikácie s cieľom zlepšiť ich schopnosť efektívne zvládať občiansky dialóg.

5.3.4. Zvýšiť investície do digitálnej infraštruktúry s cieľom poskytnúť nové možnosti pre občiansky dialóg a riešiť problém obmedzeného prístupu k internetu, ktorý má mnoho mladých ľudí. Zvýšiť digitálnu gramotnosť mladých ľudí, aby mohli efektívnejšie vyjadrovať svoje názory, organizovať kampane a zapájať sa do cezhraničnej spolupráce. Využívať sociálne médiá a iné digitálne nástroje na šírenie informácií, zapojenie širšieho mládežníckeho publika a cezhraničné spájanie mladých ľudí, čím sa podporí inkluzívnejší, bezpečný a prístupný dialóg.

5.3.5. Investovať do podpory kultúry občianskeho dialógu a účasti začlenením občianskej výchovy do učebných plánov a podporou vzdelávacích kampaní na zvýšenie informovanosti o občianskom dialógu a solidarite ako kľúčových prvkoch sociálneho začleňovania. Zjednodušiť postupy pre organizácie občianskej spoločnosti na realizáciu občianskych projektov vo vzdelávacích inštitúciách a zároveň obmedziť vládny dohľad, aby sa umožnila autentickejšia občianska angažovanosť.

([21]) Ú. v. EÚ C 228, 29.6.2023, s. 43.

([22]) https://www.oegj.at/content/dam/oegj/downloads/dokumente/20220915 %20H2JVR%20Brosch%C3 %BCre%20WEB.pdf (iba v nemeckom jazyku).

5.3.6. Uznať rady mládeže ako legitímnych aktérov a podporiť zriadenie nezávislých rád mládeže v krajinách, v ktorých neexistujú. Zvýšiť rozpočty na mládež na všetkých územných úrovniach a zriadiť miestne poradné výbory so zástupcami mládeže s cieľom zintenzívniť miestnu občiansku diskusiu. Vypracovať stratégie pre mládež, ktoré v občianskom dialógu posilnia zložku týkajúcu sa mládeže a mladým ľuďom poskytnú priame možnosti ovplyvňovať miestnu správu a zabezpečiť, aby v rozhodovacích procesoch boli vypočuté ich názory.

5.3.7. Uznať význam práce s mládežou v občianskom dialógu. Rozšíriť priestor a zastúpenie mládežníckych organizácií u partnerov štátu počas iniciatív občianskeho dialógu (na ktorých sa zvyčajne zúčastňujú organizácie občianskej spoločnosti, ale nie vždy ide o organizácie vedené mládežou). Zahŕňa to zväčšenie legitimity pracovníkov s mládežou a zabezpečenie toho, aby boli uznávaní ako kľúčoví aktéri, ktorí majú byť vypočutí počas konzultácií a v rámci mechanizmov štruktúrovaného dialógu s orgánmi.

5.3.8. Podporovať medzigeneračný dialóg vytvorením mechanizmov spoločného vedenia založených na výmene, spolupráci, koordinácii a spoluvytváraní. Tento prístup by mal zahŕňať usmerňovanie starších generácií v tom, ako pracovať s mladými ľuďmi, upevňovať solidaritu a prijímať dynamické zmeny, ktoré mládež prináša do občianskeho dialógu. Zmena prístupu k mladým ľuďom uznaním ich prínosu ešte viac legitimizuje ich úlohu v rozhodovacom procese ([23]).

V Bruseli 23. januára 2025

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Oliver RÖPKE

([23]) https://www.eesc.europa.eu/sk/our-work/opinions-information-reports/opinions/promoting-european-intergenerational-solidarity-towards-eu-horizontal-approach.